

– לא בא אלא ללמדך שהמצות נוהגות באדר השני. – רבי יוסה ורבי אחא הוון יתיבין. אמר רבי יוסה לרבי אחא: לא מסתברא לשעבר אלא לבא? – והא תני: מקום שנהגו לקרותה שני ימים קורין אותה שני ימים! – אמר ליה: אוף אנא סבר כן. – אמר רבי מנא: °ויאות. אילו משקרייה בארבעה עשר, חוזר וקרייא בחמשה עשר, שמא אין שומעין לו? אם אומר את כן, נמצאת עוקר

ב,ב°

אור ל'שרים

עשר רק בדיעבד, אבל לכתחילה אין הכל יוצאים בארבעה עשר, שלכתחילה קוראים את המגילה בכרכים בחמישה עשר, ובדיעבד שלא קראו אותה בכרכים בחמישה עשר וקראו אותה בארבעה עשר – יצאו ידי חובה

תלמיד רשב"ש כתב, שכיוון שלכתחילה קוראים בכרכים בחמישה עשר באדר ולא בארבעה עשר, לכן המשנה אומרת שבחמישה עשר באדר קוראים את המגילה בכרכים, ואינה אומרת שבארבעה עשר באדר הכל קוראים את המגילה.

ומקשים: **והא תני:** – והרי (התנא) שונה / שנוי (שנויה ברייתא): **מקום שנהגו לקרותה** – לקרוא את המגילה, **שני ימים** – בארבעה עשר באדר או בחמישה עשר בו, **קורין אותה שני ימים** – בארבעה עשר באדר או בחמישה עשר בו! ועל כורחך מדובר בכרכים, שאילו עיירות אין קוראים אלא בארבעה עשר בלבד, ואין רשאים לקרוא בחמישה עשר, אבל כרכים רשאים לקרוא בארבעה עשר. מברייתא זו משמע שלכתחילה קוראים את המגילה בכרכים באחד משני הימים הללו. הרי שלכתחילה הכל יוצאים בארבעה עשר, שלא כמו שאמר רבי יוסה (כן פירש תלמיד רשב"ש). – שאלה זו היא שאלת סתם התלמוד, ובאה בתוך מה שסיפרו על רבי יוסה ורבי אחא. אין משיבים על שאלה זו.

וממשיכים ומספרים: **אמר ליה:** – אמר לו (רבי אחא לרבי יוסה): **אוף אנא סבר כן** – אף אני סובר כך (גם אני חושב כמוך, שמה שאמרו שהכל יוצאים בארבעה עשר הוא בדיעבד, אבל לא לכתחילה).

ומציעים סיוע: **אמר רבי מנא** (השני, מגדולי אמוראי ארץ ישראל בדור החמישי): **ויאות** – ויפה (נכון) אמר רבי יוסה, שמה שאמרו שהכל יוצאים בארבעה עשר הוא בדיעבד, אבל לא לכתחילה). **אילו משקרייה** (צריך לומר כמו במקבילה: 'מי שקרייה'. ובנוסח הבבלי של מסכת שקלים: 'מי שקראה') **בארבעה עשר** – אילו קרא בן כרך את המגילה בארבעה עשר באדר, **חוזר וקרייא** (צריך לומר כמו במקבילה: 'וחוזר וקרייה'. ובנוסח הבבלי של מסכת שקלים: 'וחוזר וקראה') **בחמשה עשר** – ורצה לחזור ולקרוא אותה בחמישה עשר בו, **שמא אין**

המשנה כאן מזכירה אלא את קריאת המגילה בכרכים. אבל הואיל ויוצאים ידי חובת קריאת המגילה בכרכים בארבעה עשר, יש לתמוה כפי שתמהים, שכשם שהמשנה כאן אומרת שקוראים את המגילה בכרכים בחמישה עשר, כך היה לה לומר שקוראים בכרכים (בארבעה עשר)

ומתרצים: **לא בא אלא ללמדך שהמצות נוהגות באדר השני** (כך הגרסה במסירה שלפנינו כאן ובמקבילה במגילה, וכעין זה בכתב יד שקלים. והגרסה לפי הגהת המגיה במסירה שלפנינו כאן: 'לא בא אלא ללמדך שכל המצות [ה]נוהגות באדר השני נוהגות באדר הראשון', וכן הוא בדפוס ונציה הבבלי. נראה שגרסאות אלו הן בטעות בשל הדמיון לאמור להלן: "תני: רבן שמעון בן גמליאל אומר: מצות הנוהגות באדר השני אינן נוהגות באדר הראשון". אבל הגרסה בכתב יד הבבלי: 'לא בא ללמדך אלא מצוות הנוהגות בו', ונראה שהיא הגרסה הנכונה) – לא בא החכם (שונה המשנה) ללמד לך אלא את המצוות הנוהגות בחמישה עשר באדר, והן: "מתקנין את הדרכים ואת הרחובות" וכו', ואגב המצוות האלו אמר שביום זה גם קוראים את המגילה בכרכים, אבל לא בא ללמד לך את המצוות הנוהגות בכל ימי חודש אדר (כן פירש תלמיד רשב"ש. בתוספות בבלי מועד קטן ו,א הקשו ותירצו כן, אך לא כתבו כן בשם הירושלמי).

ומספרים: **רבי יוסה** (מגדולי אמוראי ארץ ישראל בדור הרביעי) **ורבי אחא** (אמורא ארץ ישראל בדור הרביעי) **הוון יתיבין** – היו יושבים. **אמר רבי יוסה לרבי אחא: לא מסתברא לשעבר אלא לבא?** (הגרסה במקבילה: 'לא מסתברא לשעבר אבל לבא'. והגרסה בדפוס ונציה הבבלי: 'לא מסתברא לשעבר אבל לבא לא'. ונראה שיש לגרוס: 'לא מסתברא לשעבר אבל לא לבא? / לא מסתברא לשעבר לא לבא?'. אפשר שהמילה "אלא" במסירה שלפנינו כאן היא צירוף של שתי מילים: "א" (=אבל) "לא" (לפי ההגהה הראשונה), ואפשר שהמילה "אלא" היא שיבוש של המילה "לא" (לפי ההגהה השנייה)) – האם לא מסתבר לשעבר אבל לא להבא? (בלשון שאלה. האם לא מתקבל על הדעת שמה שאמרו שהכל יוצאים בארבעה עשר הוא רק בדיעבד אבל לא לכתחילה? הרי בוודאי מסתבר שהכל יוצאים בארבעה